

**แนวทางพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด**
**Guidelines for the Development Good Governance Management of
School Administrators in The Charity Schools of the Buddhist Temples in
Roi-Et Province**

¹พัทธิตยา อังคุนะ, ²ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี และ ³พระพลากร สุ่มงคล (อนุพันธ์)

¹Pattiya Angkuna, ²Theeraphat Thinsandee and ³Phra Palakorn Sumnagkalo (Anupan)

^{1, 2}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

^{1, 2}Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand

³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

³Mahachulalongkornrajavidyalaya University Roi Et Buddhist College, Thailand

E-mail: ¹pattiya.ang@student.mbu.ac.th ²theeraphat.th@mbu.ac.th, ³palakorn.anu@mcu.ac.th

Received September 16, 2022; **Revised** October 4, 2022; **Accepted** October 22, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด 2. เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน และ 3. แนวทางพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 178 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โย มาเน วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t-test และค่า F-test (one-way ANOVA) และการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู จำนวน 8 คน ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปฏิบัติการบริหารงาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านนิติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ 3) แนวทางการพัฒนาตามหลักธรรมา

ภิกขาของผู้นบริหารโรงเรียน พบว่า (1) กำหนดเป้าหมายร่วมกัน (2) ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (3) สร้างความเชื่อมั่น (4) ส่งเสริมบุคลากรให้กระตือรือร้น (5) ทำงานโปร่งใส (6) ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วม (7) กระจายอำนาจความรับผิดชอบ (8) ยึดข้อบังคับเคร่งครัดด้วยเมตตา (9) ไม่เลือกปฏิบัติ (10) เปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็น

คำสำคัญ: การบริหารงาน; หลักธรรมาภิบาล; ผู้นบริหารโรงเรียนการกุศล; วัดในพระพุทธศาสนา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the administration in accordance with the good governance principles of the administrators of charitable schools of Buddhist temples in Roi Et Province; 2) to compare the administration according to the good governance of school administrators based on the opinions of teachers and educational personnel classified by sex, educational level, and work experience; and 3) to develop guidelines for improving management in accordance with the principles of good governance of school administrators. Using an integrated research methodology, In quantitative research, a sample of 178 teachers and educational personnel was studied; the sample size was determined using the Taro Yamane formula. The data was analyzed using average statistics, standard deviation, t-tests, and F-tests (one-way ANOVA), and qualitative research from the interviews with administrators and teachers of eight people used the content analysis method. Research findings were as follows: 1) The operational level of management found that the overall level was at a high level. When considering each aspect, it was found that the rule of law was at the highest level. 2) The results of a comparative analysis of administration according to good governance, classified by gender, educational level, and work experience, found that teachers and educational personnel of different sexes have different levels of opinion towards management according to the principles of good governance. Overall, all aspects are the same, rejecting the hypothesis, and 3) Development guidelines according to the principles of good governance for school administrators were as follows: (1) set common goals; (2) promote the cost-effective use of resources; (3) build confidence; (4) encourage personnel to be enthusiastic; (5) work transparently; (6) provide opportunities for stakeholders to participate; (7) decentralize responsibility; (8) adhere to regulations strictly with kindness; (9) non-discrimination; and (10) allow everyone to share their opinions.

Keywords: Administration; Good Governance; Charitable School Administrators; Temple in Buddhism

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตราที่ 39 ที่กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ไปให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง มีอำนาจในการบริหารงาน โดยมุ่งหวังยกระดับการศึกษาของไทยให้ได้มาตรฐาน โดยจัดให้มีการศึกษาได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) เป้าหมายของการจัดการศึกษา คือ ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579) การจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงาน 3 ระดับ คือ ระดับกระทรวง ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา โดยระดับสถานศึกษาเป็นหน่วยจัดการศึกษาอย่างแท้จริง และในการบริหารจัดการในทุกระดับตามความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดีตามหลักการหรือแนวทางธรรมาภิบาล จึงจะเป็นการบริหารที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง และความต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ นำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรหรือหน่วยงานและเป็นหลักประกันความสำเร็จในการบริหารจัดการ เพื่อให้การบริหารโรงเรียนเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักการตอบสนอง หลักความโปร่งใส หลักความเสมอภาค หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพหลักนิติธรรม ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวจักรสำคัญของการบริหารจัดการศึกษา การจะบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต้องมีการบริหารรูปแบบใหม่ จัดหาทรัพยากรทางวิชาการและข้อมูลสารสนเทศ เน้นการบริหารโดยองค์คณะบุคคล ฟังตนเอง มุ่งประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นหลักทั้งต้องทำงานด้วยความรับผิดชอบมีอิสระ มีการประสานความร่วมมือกับองค์กรหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมจัดการศึกษา มีการประเมินตรวจสอบเป็นระยะ ๆ อย่างโปร่งใส โดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวปฏิบัติ (ผจญ อหันตะ, ชาญชัย ฮวดศรี และ ปัญญา คล้ายเดช, 2558)

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นโรงเรียนตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พุทธศักราช 2488 ซึ่งได้จัดการเรียนการสอนแบบเดียวกับโรงเรียนสามัญทั่วไป ในชื่อ “โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา” โดยเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และคณะกรรมการโรงเรียน ให้ที่ดินในการจัดตั้งโรงเรียน หรือทางวัดให้ใช้ที่ดินของวัดในการสร้างอาคารเรียนให้เป็นโรงเรียนวัด มีทั่วประเทศ หลายวัดได้จัดตั้งโรงเรียนเอกชนขึ้น จุดประสงค์ มุ่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม ซึ่งนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องโดยให้อยู่ในกรอบคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม ไม่เบียดเบียนตนเองและบุคคลอื่น สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคม ตลอดจนมีลักษณะของความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เพื่อการดำรงตนให้เป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข นอกจากนี้ ทางสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้ออกนโยบายและแผนงานให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้เพิ่มเติมนโยบายการพัฒนาการศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะให้การสนับสนุนงบประมาณ ร้อยละ 100 ตามแนวทางของบัตรอุดหนุนค่าเล่าเรียน ทำให้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีหลักประกันความมั่นคงด้านการเงินจากรัฐ ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูซึ่งเป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติงานในโรงเรียนจำเป็นต้องมีแนวความคิดและหลักการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และการเปลี่ยนแปลงของโลกด้วย จึงจะทำให้การพัฒนาโรงเรียนประสบผลสำเร็จได้ (รังสรรค์ ศรีโคตร, ชวนคิด มะเสนา และ เกริกไกร แก้วล้น, 2563)

โรงเรียนการกุศลของวัดทางพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดปัจจุบัน ในภาพรวมมีปัญหาการบริหารจัดการทั้งในด้านการบริหารงานบุคคล บริหารงบประมาณ บริหารทั่วไปจากการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ยังพบว่าการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในสถานศึกษายังประสบปัญหา มีการร้องเรียนเรื่องความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ บุคลากรบางส่วนไม่ได้นำหลักการดังกล่าวมาปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งส่งผลทำให้คุณภาพการบริหารที่ไม่ได้มาตรฐานตามข้อกำหนด กระทบต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษา (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาประจำปีการศึกษา, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการนำเอาหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน จึงศึกษาเรื่อง “แนวทางพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยคาดหวังว่า ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารหรือบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในสถานศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด

การทบทวนวรรณกรรม

บทความวิจัยนี้มีการทบทวนวรรณกรรม ดังต่อไปนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร ผู้วิจัยใช้แนวคิดดังกล่าว ในการอธิบายการบริหาร (Administration) การใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายขององค์การตามที่กำหนดไว้ โดยอาศัยกิจกรรมพื้นฐานของกระบวนการบริหารงานที่เกี่ยวกับการวางแผน การจัดองค์การ และการควบคุมการใช้จัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล (ศิริ ถิอาสนา, 2557; Davis & Thomas, 1989; Williams, 1980) ผู้บริหารจึงมีการจัดวางนโยบาย การวางแผน และการจัดตั้งวัตถุประสงค์ โดย Knootz (1972) ได้จำแนกหน้าที่ ที่ต้องปฏิบัติของนักบริหารเอาไว้ 5 ประการ หรือที่เรียกว่าหลัก POSDC ซึ่งประกอบด้วย P คือ Planning หมายถึง การวางแผน O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์การ S คือ Staffing หมายถึง การจัดคนเข้าทำงาน D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ C คือ Controlling หมายถึง การควบคุม ผู้บริหารจึงต้องมีการมอบหมายความรับผิดชอบให้กับหน่วยงาน การประสานงาน การจัดสรรทรัพยากรรวมทั้งการติดตามประเมินผล ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ใช้แนวคิดดังกล่าว ในการอธิบายการบริหารสถานศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) เป็นการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังโรงเรียน ให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบมีความเป็นอิสระคล่องตัวในการบริหารจัดการ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป ตามแนวคิดของ ปฏิญญา ศรีสุข และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2563) กล่าวถึงหลักการบริหารมี 5 ประการ ดังนี้ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) หลักการบริหารตนเอง สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง 4) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน และ

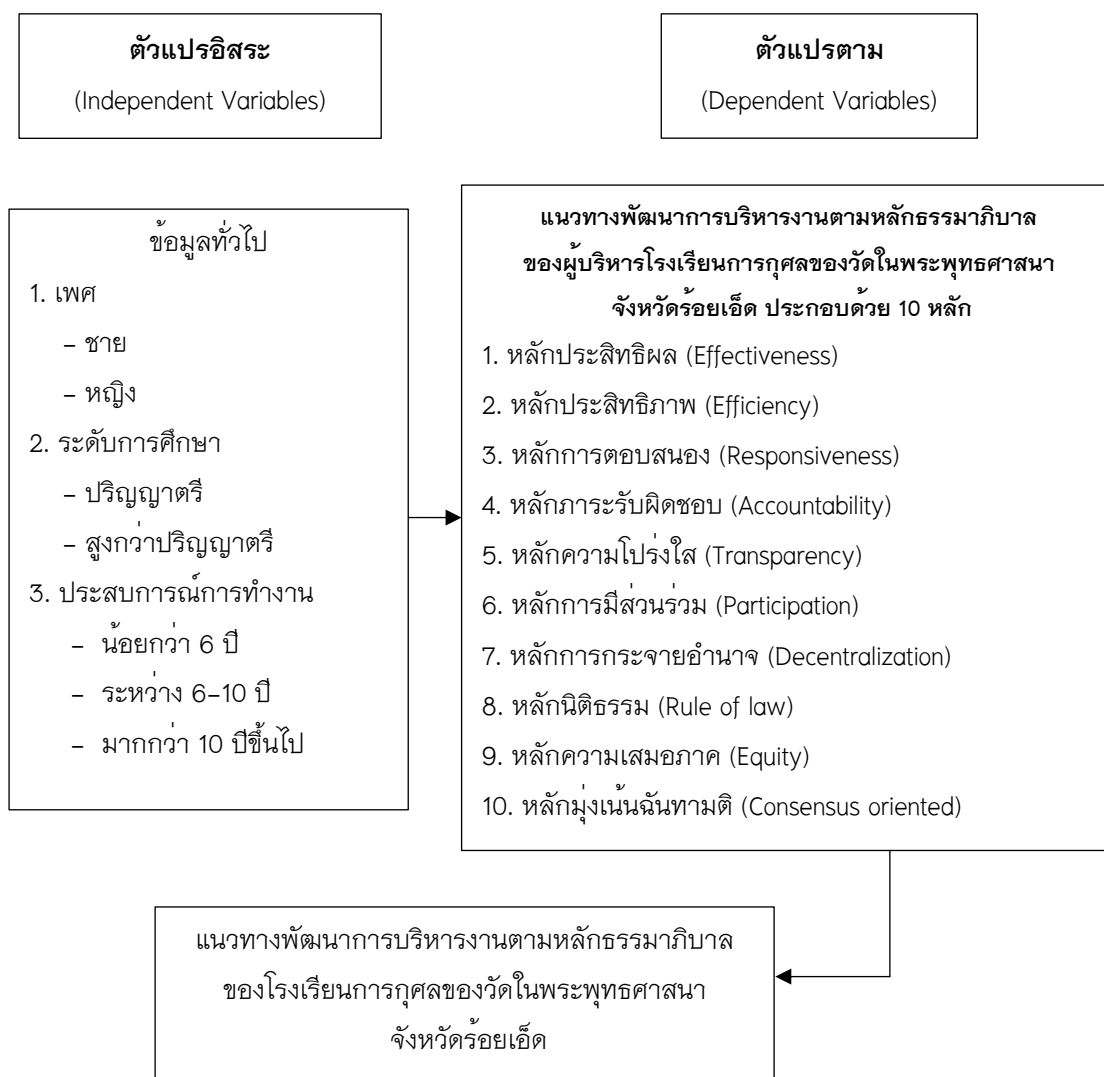
5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุลสถานศึกษา ทั้งนี้ โดยมุ่งให้บรรลุจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาที่ได้ตั้งไว้ ภาระหน้าที่ดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับครู นักเรียน บุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา โดยอาศัยหลักการและปัจจัยการบริหารเป็นสื่อของความสำเร็จนั้น มุ่งบริหารคนและบริหารงาน ดังนั้นผู้บริหารจะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ รวมถึงกระบวนการตัดสินใจ เพื่อการตัดสินใจที่ไม่ผิดพลาดและไม่เกิดความเสียหายต่อองค์กร เพราะถ้าระบบบริหารงานไม่ดี จะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะทำให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ (จุฑามาศ ดีแป้น, 2564) อย่างไรก็ตาม บรรจบ บุญจันทร์ (2556) อธิบายเพิ่มเติมว่า การบริหารสถานศึกษา เป็นการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและสมาชิกในองค์กร เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ สรุปได้ว่า กรอบแนวคิดและทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการดำเนินงานพัฒนาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทและมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่องค์การได้กำหนดไว้ ผู้บริหารจะต้องกำหนดแบบแผนกระบวนการทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร เพื่อให้การควบคุมและการดำเนินการในภาระหน้าที่ทั้งหมดของสถานศึกษา โดยมุ่งให้บรรลุจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาที่ได้ตั้งไว้ การบริหารภายในสถานศึกษาต้องอาศัยทรัพยากร เทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสมนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล ผู้วิจัยใช้แนวคิดดังกล่าว ในการอธิบายธรรมาภิบาลในการบริหารการจัดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยเน้นการใช้กระบวนการ การมีส่วนร่วมจากทุกส่วน เพื่อการพัฒนาประเทศ โดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบ 3 ส่วนของสังคมเข้าด้วยกัน คือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างสมดุล ซึ่งจะส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีความโปร่งใส ยุติธรรมและสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศชาติเป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพตามแนวคิดของธนาคารโลก (World Bank, 1989) ด้าน ปธาน สุวรรณมงคล (2558) ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาล เป็นลักษณะและวิถีทางของการที่มีการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของบ้านเมือง โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อการพัฒนาความสำคัญของการมีธรรมาภิบาล จะช่วยให้การฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โดยรัฐบาลสามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม มีกระบวนการ กฎหมายที่อิสระที่ทำให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญา อีกทั้งระบบราชการ ฝ่ายนิติบัญญัติและสื่อที่มีความโปร่งใสรับผิดชอบและตรวจสอบได้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) ได้นิยามถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลไว้ว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นเครื่องกระตุ้นให้กระบวนการประชาธิปไตยมีความ

สมบูรณ์และเกิดความยั่งยืน เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ไม่มีการทุจริต มีความซื่อสัตย์สุจริต เกิดกระบวนการประชาสังคมที่ทำให้ประชาชนรวมตัวกันทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะ ผลที่เกิดขึ้นคือสังคมมีคุณภาพ เป็นการสนับสนุนให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นไปอย่างแข็งแกร่ง เนื่องจากระบบโครงสร้างต่าง ๆ ภายในประเทศจะสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการบริหารการพัฒนาประเทศให้อยู่บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย ในพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 หมวด 2 หลักการของการจัดการอุดมศึกษา ส่วนที่ 1 หลักการทั่วไปในการจัดการอุดมศึกษา มาตรา 9 การจัดการอุดมศึกษาต้องเป็นไปตามหลักการ ดังนี้ 1) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม 2) หลักเสรีภาพทางวิชาการ 3) หลักความเป็นอิสระ 4) หลักความเสมอภาค 5) หลักธรรมาภิบาล ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาและบุคลากรต้องยึดถือและปฏิบัติตามพันธกิจที่ประกาศ (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา, 2562) ดังนั้น ความสำคัญของธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารงานเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นธรรมในสังคมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้ประเทศมีการเจริญเติบโตที่ยั่งยืน โดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552), วิจิต บุญสนอง (2554) และ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์ (2554) ได้นำเสนอองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีประกอบไปด้วย 10 องค์ประกอบ ไว้ดังนี้ 1) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ผลการปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติราชการตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ รวมถึงสามารถเทียบเคียงกับส่วนราชการ หรือหน่วยงานที่มีการกิจคล้ายคลึงกันและมีผลการปฏิบัติงานในระดับชั้นนำของประเทศ 2) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดีที่มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงาน 3) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หมายถึง การให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด 4) หลักการรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) หมายถึง การแสดงความรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ 5) หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา 6) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง กระบวนการที่ข้าราชการ ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ทำความเข้าใจ 7) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง การถ่ายโอนอำนาจ การตัดสินใจทรัพยากร และภารกิจจากส่วนราชการส่วนกลางให้แก่หน่วยการปกครองอื่น (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) 8) หลักนิติธรรม (Rule of law) หมายถึง การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ 9) หลักความเสมอภาค (Equity) หมายถึง การได้รับการปฏิบัติและได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน 10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus oriented) หมายถึง การหาข้อตกลงทั่วไปภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล มีหลักในการปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแล กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปในครรลองธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยภายใต้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ผู้วิจัยใช้แนวคิดดังกล่าวของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2544), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552), สุรศักดิ์ ชะมารัมย์ (2554) และ วิชิต บุญสนอง (2554) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

พื้นที่การวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 178 คน (กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด, 2564) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 124 คน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากกลุ่มเป้าหมาย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 8 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาขั้นตอน ดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด นำหนังสือขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 9 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย 2) ผู้วิจัยได้ติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อนัดแนะและชี้แจงขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล 3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคและเพื่อปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุข ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามโดยใช้ Google form

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยมาก (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of Variance) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญที่น้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD) และการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) อธิบายในรูปของความเรียงที่ได้มาเขียนเป็นเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านประสิทธิผล (Effectiveness)	4.40	0.64	มาก	3
2. ด้านประสิทธิภาพ (Efficiency)	4.32	0.67	มาก	8
3. ด้านการตอบสนอง (Responsiveness)	4.38	0.67	มาก	4
4. ด้านการรับผิดชอบ (Accountability)	4.32	0.67	มาก	9
5. ด้านความโปร่งใส (Transparency)	4.40	0.62	มาก	2
6. ด้านการมีส่วนร่วม (Participation)	4.37	0.62	มาก	5
7. ด้านการกระจายอำนาจ (Decentralization)	4.37	0.63	มาก	6
8. ด้านนิติธรรม (Rule of law)	4.53	0.53	มากที่สุด	1
9. ด้านความเสมอภาค (Equity)	4.31	0.66	มาก	10
10. ด้านมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)	4.36	0.66	มาก	7
รวม	4.38	0.64	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$ S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านนิติธรรม (Rule of law) ($\bar{X} = 4.53$ S.D. = 0.53) สำหรับด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความโปร่งใส (Transparency) ($\bar{X} = 4.40$ S.D. = 0.62) ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) ($\bar{X} = 4.40$ S.D. = 0.64) ด้านการตอบสนอง (Responsiveness) ($\bar{X} = 4.38$ S.D. = 0.67) ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) ($\bar{X} = 4.37$ S.D. = 0.62) ด้านการกระจายอำนาจ (Decentralization) ($\bar{X} = 4.37$ S.D. = 0.63) ด้านมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) ($\bar{X} = 4.36$ S.D. = 0.66) ด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) ($\bar{X} = 4.32$ S.D. = 0.67) ด้านการรับผิดชอบ (Accountability) ($\bar{X} = 4.32$ S.D. = 0.67) ด้านความเสมอภาค (Equity) ($\bar{X} = 4.31$ S.D. = 0.66) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศล ของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์การทำงาน พบว่า 2.1) ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวม ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ 2.2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมทุกด้าน

ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านที่ 4 หลักการรับผิดชอบ (Accountability) และด้านที่ 5 หลักความโปร่งใส (Transparency) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2.3) ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน พบว่า 1) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ ทิศทางและยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน 2) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำเทคโนโลยีในโรงเรียนมาใช้ในการเรียนการสอน 3) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) ผู้บริหารควรมีการวางแผนกำหนดเป้าหมายในการบริหารงานด้านการศึกษา 4) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติหน้าที่และบริหารงานเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 5) หลักความโปร่งใส (Transparency) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารงานด้วยความโปร่งใส ชัดเจน ทำงานอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา 6) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชนได้มีส่วนร่วม ร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการจัดกิจกรรมการวางแผน และกำหนดนโยบายต่างๆ 7) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ผู้บริหารจะต้องมอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานตามความต้องการ 8) หลักนิติธรรม (Rule of law) ผู้บริหารควรมีระเบียบข้อบังคับ และข้อตกลงของโรงเรียนให้ชัดเจนในองค์กร เพื่อให้เป็นแนวปฏิบัติที่เหมือนกัน 9) หลักความเสมอภาค (Equity) ผู้บริหารควรกำหนดแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน แน่นนอน 10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus oriented) ผู้บริหารควรมีการร่วมกันประชุมหาข้อตกลงการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอการอภิปรายผลเฉพาะประเด็นสำคัญ ดังนี้

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด

1. ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศล ของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการนำหลักธรรมาภิบาลเข้ามามีใช้ในการบริหารงานซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันนำไปปรับใช้พัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้ครูและบุคลากรทางการ

ศึกษาเกิดความเชื่อมั่นต่อผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางราชการที่มีกฎระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงาน และสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคมในด้านการศึกษาตลอดจนเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการรับรู้และเสนอแนะข้อคิดเห็นต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของปรณัฐจุพล จิตต์ประยูร (2562) เรื่องแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เขตภาคกลาง พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เขตภาคกลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักคุณธรรม และด้านที่มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลน้อยที่สุด คือหลักนิติธรรม

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

1. ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้จะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารได้ให้ความสำคัญกับครูทุกคน โดยไม่มีการแบ่งเพศ ในการบริหารงานหลักธรรมาภิบาลภายใต้หลักการมีส่วนร่วม และคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ ภูสง่า (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านที่ 4 หลักการรับผิดชอบ (Accountability) และด้านที่ 5 หลักความโปร่งใส (Transparency) แตกต่าง เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้จะเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีมุมมองหรือทัศนคติที่ดีต่อผู้บริหาร จึงทำให้เกิดความพึงพอใจในการบริหารสถานศึกษา โดยการใช้หลักธรรมาภิบาล ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีระดับความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สูงกว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี และแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของมนธกานต์ สุชาเดช, กฤตยากร ลดาวัลย์ และธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหาร

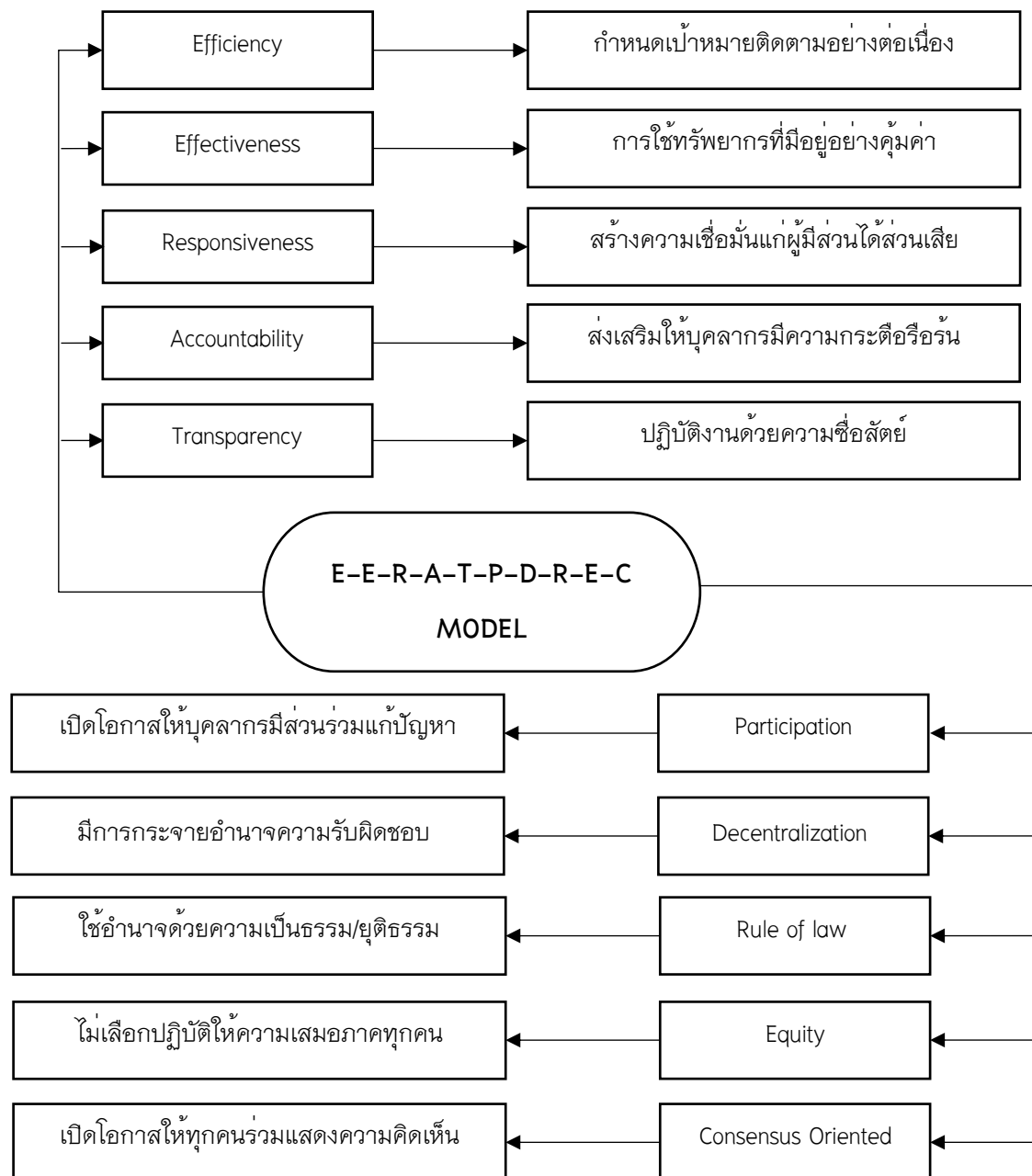
สถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตพิสุทธิ ชัชวาล (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโสมพะมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีเพศและประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือแนวทางพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า 1) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) ผู้บริหารควรมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 2) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 3) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) ผู้บริหารควรสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรให้กระตือรือร้น 5) หลักความโปร่งใส (Transparency) ผู้บริหารควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วม 6) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) ผู้บริหารควรมีการปฏิบัติหน้าที่โปร่งใส ตรงไปตรงมาและตรวจสอบได้ 7) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ผู้บริหารควรมีการกระจายอำนาจความรับผิดชอบ 8) หลักนิติธรรม (Rule of law) ผู้บริหารควรยึดข้อบังคับเคร่งครัดด้วยเมตตา 9) หลักความเสมอภาค (Equity) ผู้บริหารไม่ควรเลือกปฏิบัติและควรให้ความยุติธรรมกับทุกคน 10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus oriented) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทาญจน์ เก่งกลกิจ และ วรกาญจน์ สุขสดเขียว (2564) เรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรตัดขั้นตอนการดำเนินงานที่ไม่จำเป็น 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสำรวจความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจำแนกกลุ่มผู้รับบริการ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงาน 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาระบบการเผยแพร่ให้มีประสิทธิภาพ 6) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองตามความสมัครใจ 7) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้รับบริการเข้าถึงการบริการได้อย่างเท่าเทียม 8) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 9) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก และ 10) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเป็นกัลยาณมิตรที่ดี

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ สำหรับเป็นแนวทางพัฒนาการบริหารงานตามหลัก
ธรรมาภิบาลของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด ด้วยหลัก E-E-R-A-A-
T-P-D-R-E-C MODEL ดังแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 อธิบายได้ว่า หลัก E-E-R-A-T-P-D-R-E-C MODEL ประกอบด้วย 1) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) ผู้บริหารควรมีการกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน ควรการกำกับ ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง 2) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) ผู้บริหารควรมีการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงานลดภาระค่าใช้จ่าย และควรใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด 3) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) ผู้บริหารควรสร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความกระตือรือร้น ควรรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูและบุคลากรในโรงเรียน 5) หลักความโปร่งใส (Transparency) ผู้บริหารควรปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตรงไปตรงมา 6) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารงานการวางแผน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน 7) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ผู้บริหารควรมีการกระจายอำนาจความรับผิดชอบในโรงเรียนให้แก่ครูและบุคลากรในระดับต่าง ๆ 8) หลักนิติธรรม (Rule of law) ผู้บริหารควรมีการใช้อำนาจในการบริหารงานด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเสมอภาค 9) หลักความเสมอภาค (Equity) ผู้บริหารควรสร้างความเท่าเทียมระหว่างบุคคล ให้ครูและบุคลากรมีสิทธิเสรีภาพในการปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่แบ่งแยกและไม่เลือกปฏิบัติ และ 10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น โดยทั้ง 10 หลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเป็นดังฟันเฟืองขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน

สรุป

แนวทางพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด มีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ทั้งในด้านการบริหารงานบุคคล บริหารงบประมาณ บริหารทั่วไปจากการปฏิบัติงาน มีความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ บุคลากรมีความสุขในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดคุณภาพการบริหารที่ไม่ได้มาตรฐานตามข้อกำหนดไว้ จากการวิจัยครั้งนี้ ได้สะท้อนให้ถึงการให้ความสำคัญในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร เห็นได้จาก ผลการวิจัยระดับการการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศล ทุกด้านโดยรวมไม่แตกต่างกัน เป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ดังนั้น ผู้บริหารควรรักษาจุดเด่นนี้ไว้ให้เสมอตั้นเสมอปลายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ภายใต้ข้อค้นพบของงานวิจัยนี้คือ องค์ความรู้ใหม่ ที่เรียกว่า “E-E-R-A-T-P-D-R-E-C MODEL” เกี่ยวกับแนวทาง

พัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และสถาบันทางการศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารควรรักษาจุดเด่นนี้ไว้ให้เสมอต้นเสมอปลาย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนให้มีคุณภาพต่อไป

1.2 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความเสมอภาค ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือผู้บริหารสร้างความเท่าเทียมระหว่างบุคคล การได้รับผลประโยชน์และความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาของตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ยังขาดปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานจึงควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบในบริบทพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงและได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษาของผู้บริหาร เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารจัดการของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด (2564). *โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด*. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2565, จาก <https://www.roietpeo.go.th/index.php/sitemap2.html>
- จุฑากาญจน์ เก่งกลกิจ และ วรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2564). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(3), 1142–1156
- จุฑามาต ดีแป้น. (2564). การตัดสินใจของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(1), 15–27.
- จุฑามาต ภูสง่า. (2560). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- บรรจบ บุญจันทร์. (2556). *การบริหารสถาบันเพื่อความเป็นเลิศ*. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปฎิญา ศรีสุข และ สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2563). แนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 7(7), 171–183.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2558). *การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ปรณัฐจพล จิตต์ประยูร. (2562). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 5(2), 178–192.
- ผจญ อหันตะ, ชาญชัย สวดศรี และ ปฎิญา คล้ายเดช. (2558). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนของรัฐในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *ธรรมทรรค*, 15(3), 93–101.
- พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา. (2562). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก.
- รังสรรค์ ศรีโคตร, ขวนคิด มะเสนะ และ เกริกไกร แก้วล้วน. (2563). รูปแบบการบริหารงานบุคคลโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 10(1), 1–10.
- วิจิต บุญสนอง. (2554). *แนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. (รายงานการวิจัย). วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- ศิริ ถิอาสนา. (2557). *เทคนิคการจัดการคุณภาพแนวใหม่: แนวคิด หลักการสู่การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). *การจัดระดับการกำกับดูแลองค์กรภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด. (2563). *ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2563*. ร้อยเอ็ด: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด.
- สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2554). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper and Row.
- Davis, G.A., & Thomas, M.A. (1989). *Effective schools and effective teachers*. Boston: Allyn and Bacon.
- Koontz, H.D. (1972). *Principles of Management: An Analysis of Managerial Functions*. (5th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Williams, J.D. (1980). *Public administration: The people's Business*. Boston: little Brown.
- World Bank. (1989). *From crisis to sustainable growth – sub Saharan Africa: A long-term perspective study*. Washington, DC: The World Bank.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.